

Bijlagen voor trainees bij de PITSTOP training
Richtlijn voor diagnostiek en behandeling van suïcidaal gedrag

PITSTOP suicide

e-learning supported train the trainer course

Trainer:

PITSTOP SUICIDE
© 113Online / Vrije Universiteit
Versie januari 2015

Programma

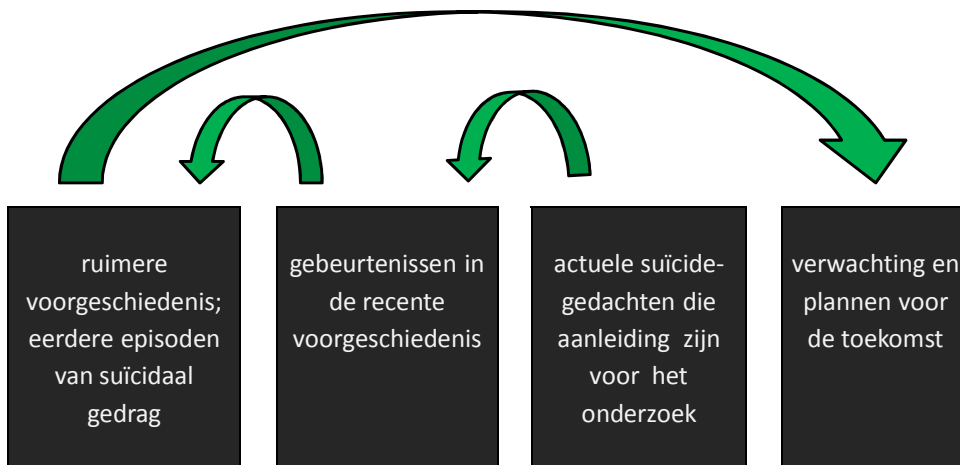
- 9.30- 10.15 kennismaken + epidemiologie
- 10.15-11.30 Principes voor de omgang met suïcidaal gedrag
pauze
- 11.45-13.00 Systematisch onderzoek van suïcidaal gedrag
pauze
- 13.30-15.00 Structuurdiagnose van suïcidaal gedrag
pauze
- 15.15-15.30 Veiligheid, continuïteit van zorg en betrekken van naasten
- 15.30-16.30 Indicatiestelling en veiligheidsplan
- 16.30-17.00 Chronische suïcidaliteit en afronding

Bijlage 0 CASE-benadering

Bron: Shea SC (1998) The chronological assessment of suicide events: a practical interviewing strategy for the elicitation of suicidal ideation. Journal of Clinical Psychiatry, 20, 58-78.

Chronological assessment of suicidal episodes
CASE-benadering

Shea (1998)

Bijlage 1 Voorbeeldvragen Contact maken en doorvragen

Bron: Kerkhof, A. & Van Luyn, B. (2010). Suïcidepreventie in de praktijk.
Houten: Bohn Stafleu Van Loghem. (pp 78 + 79)

- Hoe vaak denkt u aan zelfdoding? (af en toe, dagelijks, voortdurend?)
- Hoe intens denkt u aan zelfdoding? (als vluchtige gedachten, als obsessie, als nachtmerrie?)
- Hoe wanhopig voelt u zich nu? (bij vlagen, voortdurend, erger dan ooit?)
- Komen er in uw gedachten ook beelden van zelfdoding naar boven? (heldere beelden van mogelijke methoden, springen of een vuurwapen hanteren, of alleen gedachten)
- Hoe indringend zijn gedachten en beelden van zelfdoding? (overweldigend, oncontroleerbaar of vluchtig, voorbijgaand en controleerbaar.
- Beangstigen deze gedachten of beelden u?
- Hebt u de drang om toe te geven aan uw verlangen om zelfdoding te plegen?
- Bent u bang om de controle over uzelf te gaan verliezen? Hebt u uzelf in de hand?
- Wat is aantrekkelijker voor u: de gedachte om door te leven of om te sterven? (zou u liever willen doorleven, of leeft u alleen nog maar in afwachting van uw sterven?)
- Hebt u al een plan gemaakt hoe u een eind aan uw leven zou kunnen maken? (hebt u een voorkeur voor een methode, een plaats, of voor een datum?)
- Hebt u al voorbereidingen getroffen in die richting? (tijden genoteerd dat treinen een spoorwegovergang passeren, medicijnen gespaard, touw klaargelegd, afscheidsbrief geschreven, al een keer boven op de fl at gestaan ter voorbereiding?)
- Hoeveel haast hebt u met uw wens om zelfdoding te plegen? (is er nog enige tijd, of is er grote haast om vandaag nog zelfdoding te plegen?)
- Welke dingen houden u tegen om zelfdoding te plegen? (familieleden, nog enige hoop op verbetering, eerst nog zaken afmaken?)
- Wat zou u bereiken als u zelfdoding zou plegen? (eindelijk rust, overleden dierbare terugzien, geen pijn meer voelen, het voor anderen gemakkelijker maken, wraak nemen, anderen duidelijk maken hoe wanhopig u bent?)
- Welke zijn de consequenties van uw zelfdoding voor anderen? (ernstig leed voor nabestaanden, goed voor hen dat ik er niet meer ben, laat me koud?) Welke gedachten wilt u stopzetten? Welke gedachten houden u het meest bezig?
- Welke gedachten/gevoelens wilt u ontvluchten?

Bijlage 2

Zelfinvullijst (alsof je de patiënt bent)

Rollenspel 1

Kies steeds de uitspraak die het meest op jou van toepassing is over de laatste week:

1. Ben je bang over je gedachten aan zelfdoding?
 - a. ben niet bang van mijn gedachten over zelfdoding
 - b. mijn gedachten over zelfdoding maken mij soms bang
 - c. ik ben vaak bang wanneer ik aan zelfdoding denk
 - d. als ik aan zelfdoding denkt dan ben ik doodsbang

2. Pieker je de laatste week over doodgaan en dood zijn?
 - a. ik pieker zelden over doodgaan en dood zijn
 - b. ik pieker regelmatig over doodgaan en dood zijn
 - c. ik pieker veelvuldig over doodgaan en dood zijn
 - d. ik doe niets anders dan piekeren over doodgaan en dood zijn

3. Ervaar je je gedachten over zelfdoding als zijnde positief of negatief?
 - a. ik vind mijn gedachten aan zelfdoding negatief
 - b. ik vind mijn gedachten aan zelfdoding neutraal
 - c. ik vind mijn gedachten aan zelfdoding positief
 - d. ik vind mijn gedachten aan zelfdoding erg positief

4. Heb je het verlangen jezelf te doden?
 - a. ik heb geen verlangen mezelf te doden
 - b. ik heb soms het verlangen mezelf te doden
 - c. ik heb vaak het verlangen mezelf te doden
 - d. ik heb voortdurend het verlangen mezelf te doden

5. Wat hoop je te bereiken door jezelf te doden?
 - a. hierdoor hulp zien te krijgen
 - b. hierdoor anderen te beïnvloeden
 - c. hierdoor eindelijk rust te krijgen
 - d. hierdoor problemen op te lossen

6. Heb je een drang om een einde te maken aan je leven?
 - a. ik heb geen drang om een einde te maken aan mijn leven
 - b. ik voel af en toe een drang om mijn leven te beëindigen
 - c. ik voel een sterke drang om mijn leven te beëindigen
 - d. ik moet toegeven aan mijn sterke drang tot zelfdoding

7. Heb je de laatste week beelden van jouw zelfdoding?
 - a. als ik aan zelfdoding denkt dan blijft het bij gedachten
 - b. als ik aan zelfdoding denkt dan heb ik er soms beelden bij
 - c. ik zie vaak in beelden hoe ik zelfdoding denk te ondernemen
 - d. ik heb voortdurend indringende beelden van mijn zelfdoding

8. Hoeveel haast heb je om een einde aan je leven te maken?
 - a. ik heb geen haast om mijn leven te beëindigen
 - b. het tijdstip van mijn zelfdoding moet niet al te lang meer duren
 - c. ik heb veel haast om mijn leven te beëindigen
 - d. ik maak zodra ik de kans heb een einde aan mijn leven

9. Heb je gedachten over een methode van jouw zelfdoding?
 - a. ik heb geen gedachten over een methode van zelfdoding
 - b. ik heb soms gedachten over een methode van zelfdoding
 - c. ik denk vaak aan een methode van zelfdoding
 - d. ik heb uitgebreid nagedacht over een methode van zelfdoding

10. Heb je de afgelopen week voorbereidingen getroffen voor zelfdoding?
- a. ik heb geen voorbereidingen getroffen voor mijn zelfdoding
 - b. ik heb enkele voorbereidingen getroffen voor mijn zelfdoding
 - c. ik heb veel voorbereidingen getroffen voor mijn zelfdoding
 - d. ik heb alle voorbereidingen getroffen voor mijn zelfdoding
11. Denk je dat het voor anderen beter is als je dood bent?
- a. ik denk dat als ik sterf dat heel naar is voor familie/vrienden
 - b. ik denk dat vrienden/familie snel over mijn dood heen komen
 - c. het laat me koud wat mijn dood betekent voor naasten
 - d. ik denk dat als ik sterf dat goed is voor familie/vrienden
12. Heb je deze week aan iemand verteld dat je aan zelfdoding denkt?
- a. ik heb deze week niemand verteld dat ik aan zelfdoding denk
 - b. ik heb in bedekte termen verteld dat ik aan zelfdoding denk
 - c. ik heb openlijk gesproken over mijn gedachten aan zelfdoding
 - d. iedereen weet dat ik aan zelfdoding denk

Invullijst suïcidaal gedrag voor professionals

- o Kerkhof, A. & Van Luyn, B. (2010). Suïcidepreventie in de praktijk. Houten: Bohn Stafleu Van Loghem. (pp 85 t/m 89)

Kies de uitspraak die het meest op jouw cliënt in de afgelopen week van toepassing was.

1. Hoe wanhopig heeft hij/zij zich de afgelopen week gevoeld?
 - a. Hij/zij voelde zich niet wanhopig
 - b. Hij/zij voelde zich soms wanhopig
 - c. Hij/zij voelde zich vaak wanhopig
 - d. Hij/zij voelde zich wanhopiger dan ooit
2. Hoe vaak heeft hij/zij de afgelopen week aan zelfdoding gedacht?
 - a. Minder dan ½ uur per dag
 - b. Tussen ½ uur en 3 uur per dag
 - c. Tussen 3 en 6 uur per dag
 - d. Meer dan 6 uur per dag
3. Hoe sterk heeft hij/zij de afgelopen week aan zelfdoding gedacht?
 - a. Hij/zij heeft soms vluchtig aan zelfdoding gedacht
 - b. Hij/zij heeft soms hevig aan zelfdoding gedacht
 - c. Hij/zij heeft dwangmatig aan zelfdoding gedacht
 - d. Hij/zij heeft nergens anders meer aan kunnen denken
4. Had je cliënt de afgelopen week controle over zijn/haar gedachten aan zelfdoding?
 - a. Hij/zij had zijn/haar gedachten onder controle
 - b. Hij/zij had zijn/haar gedachten niet altijd onder controle
 - c. Zijn/haar gedachten waren vaak oncontroleerbaar
 - d. Zijn/haar gedachten overweldigden hem/haar
5. Wat was aantrekkelijker: de gedachte door de leven of te zullen sterven?
 - a. Hij/zij leeft liever verder dan dat hij/zij dood is
 - b. Het maakt hem/haar niet veel uit
 - c. Hij/zij gaat liever dood dan dat hij/zij doorleeft
 - d. Hij/zij leeft alleen nog maar in afwachting van zijn/haar dood
6. Had je cliënt impulsen om toe te geven aan zijn/haar verlangen tot zelfdoding?
 - a. Hij/zij heeft geen drang of impulsen om een einde aan zijn/haar leven te maken
 - b. Hij/zij voelt af en toe een impuls om zijn/haar leven te beëindigen
 - c. Hij/zij voelt een sterke drang om zijn/haar leven te beëindigen
 - d. Hij/zij vindt het moeilijk niet toe te geven aan de drang zijn/haar leven te beëindigen
7. Kon je cliënt zijn of haar leven deze week verdragen?
 - a. Hij/zij kon zijn/haar leven goed verdragen
 - b. Hij/zij kon het leven soms niet verdragen
 - c. Het leven was bijna niet meer te verdragen
 - d. Iedere minuut van zijn/haar leven vond hij/zij ondraaglijk

8. Ervaart je cliënt zijn of haar gevoelens en gedachten als een kwelling?
- Zijn/haar gevoelens en gedachten zijn niet kwellend
 - Zijn/haar gevoelens en gedachten kwellen hem/haar soms
 - Hij/zij heeft vaak last van kwellende gevoelens en gedachten
 - Zijn/haar gevoelens en gedachten kwellen hem/haar voortdurend
9. Zijn er dingen die je cliënt tegenhouden om een einde aan het leven te maken?
- Hij/zij denkt dat hij/zij zich misschien nog beter kan gaan voelen
 - Vanwege familie/kinderen kan hij/zij geen einde maken aan zijn/haar leven
 - Hij/zij moet nog enkele zaken afmaken voordat hij/zij er een einde aan maakt
 - Er zijn geen belemmeringen voor mijn cliënt om een einde aan het leven te maken
10. Heeft je cliënt de afgelopen week plannen gemaakt voor zelfdoding?
- Hij/zij heeft geen plannen gemaakt voor zijn of haar zelfdoding
 - Hij/zij heeft enkele ideeën over de uitvoering van zijn/haar zelfdoding
 - Hij/zij heeft duidelijke voornemens met betrekking tot zijn/haar zelfdoding
 - Hij/zij heeft een uitgewerkt plan voor de uitvoering van zijn/haar zelfdoding
11. Heeft je cliënt al eerder een poging tot zelfdoding gedaan?
- Hij/zij heeft nooit een poging tot zelfdoding gedaan
 - Hij/zij heeft zichzelf wel eens beschadigd of pillen ingenomen, maar dat was/waren geen poging(en) tot zelfdoding
 - Hij/zij heeft eerder een poging tot zelfdoding ondernomen
 - Hij/zij heeft al meerdere pogingen tot zelfdoding ondernomen
12. Heeft je cliënt de impuls of drang om zich zelf te beschadigen?
- Hij/zij heeft geen impuls om zichzelf te beschadigen/vergiftigen
 - Hij/zij heeft een enkele keer een impuls om zichzelf te beschadigen/vergiftigen
 - Hij/zij heeft vaak de drang om zichzelf te beschadigen/vergiftigen
 - Hij/zij het voortdurend de drang om zichzelf te beschadigen/vergiftigen

Bijlage 3

Zelfinvullijst (alsof je de patiënt bent)

Rollenspel 2

Kies steeds de uitspraak die het meest op jou van toepassing is over de laatste week:

1. Ben je bang over je gedachten aan zelfdoding?
 - a. ben niet bang van mijn gedachten over zelfdoding
 - b. mijn gedachten over zelfdoding maken mij soms bang
 - c. ik ben vaak bang wanneer ik aan zelfdoding denk
 - d. als ik aan zelfdoding denkt dan ben ik doodsbang
2. Pieker je de laatste week over doodgaan en dood zijn?
 - a. ik pieker zelden over doodgaan en dood zijn
 - b. ik pieker regelmatig over doodgaan en dood zijn
 - c. ik pieker veelvuldig over doodgaan en dood zijn
 - d. ik doe niets anders dan piekeren over doodgaan en dood zijn
3. Ervaar je je gedachten over zelfdoding als zijnde positief of negatief?
 - a. ik vind mijn gedachten aan zelfdoding negatief
 - b. ik vind mijn gedachten aan zelfdoding neutraal
 - c. ik vind mijn gedachten aan zelfdoding positief
 - d. ik vind mijn gedachten aan zelfdoding erg positief
4. Heb je het verlangen jezelf te doden?
 - a. ik heb geen verlangen mezelf te doden
 - b. ik heb soms het verlangen mezelf te doden
 - c. ik heb vaak het verlangen mezelf te doden
 - d. ik heb voortdurend het verlangen mezelf te doden
5. Wat hoop je te bereiken door jezelf te doden?
 - a. hierdoor hulp zien te krijgen
 - b. hierdoor anderen te beïnvloeden
 - c. hierdoor eindelijk rust te krijgen
 - d. hierdoor problemen op te lossen
6. Heb je een drang om een einde te maken aan je leven?
 - a. ik heb geen drang om een einde te maken aan mijn leven
 - b. ik voel af en toe een drang om mijn leven te beëindigen
 - c. ik voel een sterke drang om mijn leven te beëindigen
 - d. ik moet toegeven aan mijn sterke drang tot zelfdoding
7. Heb je de laatste week beelden van jouw zelfdoding?
 - a. als ik aan zelfdoding denkt dan blijft het bij gedachten
 - b. als ik aan zelfdoding denkt dan heb ik er soms beelden bij
 - c. ik zie vaak in beelden hoe ik zelfdoding denk te ondernemen
 - d. ik heb voortdurend indringende beelden van mijn zelfdoding
8. Hoeveel haast heb je om een einde aan je leven te maken?
 - a. ik heb geen haast om mijn leven te beëindigen
 - b. het tijdstip van mijn zelfdoding moet niet al te lang meer duren
 - c. ik heb veel haast om mijn leven te beëindigen
 - d. ik maak zodra ik de kans heb een einde aan mijn leven
9. Heb je gedachten over een methode van jouw zelfdoding?
 - a. ik heb geen gedachten over een methode van zelfdoding
 - b. ik heb soms gedachten over een methode van zelfdoding
 - c. ik denk vaak aan een methode van zelfdoding
 - d. ik heb uitgebreid nagedacht over een methode van zelfdoding

10. Heb je de afgelopen week voorbereidingen getroffen voor zelfdoding?
- a. ik heb geen voorbereidingen getroffen voor mijn zelfdoding
 - b. ik heb enkele voorbereidingen getroffen voor mijn zelfdoding
 - c. ik heb veel voorbereidingen getroffen voor mijn zelfdoding
 - d. ik heb alle voorbereidingen getroffen voor mijn zelfdoding
11. Denk je dat het voor anderen beter is als je dood bent?
- a. ik denk dat als ik sterf dat heel naar is voor familie/vrienden
 - b. ik denk dat vrienden/familie snel over mijn dood heen komen
 - c. het laat me koud wat mijn dood betekent voor naasten
 - d. ik denk dat als ik sterf dat goed is voor familie/vrienden
12. Heb je deze week aan iemand verteld dat je aan zelfdoding denkt?
- a. ik heb deze week niemand verteld dat ik aan zelfdoding denk
 - b. ik heb in bedekte termen verteld dat ik aan zelfdoding denk
 - c. ik heb openlijk gesproken over mijn gedachten aan zelfdoding
 - d. iedereen weet dat ik aan zelfdoding denk

Invullijst voor behandelaren

Rollenspel 2

Kies steeds de uitspraak die het meest op jouw patiënt van toepassing is over de laatste week:

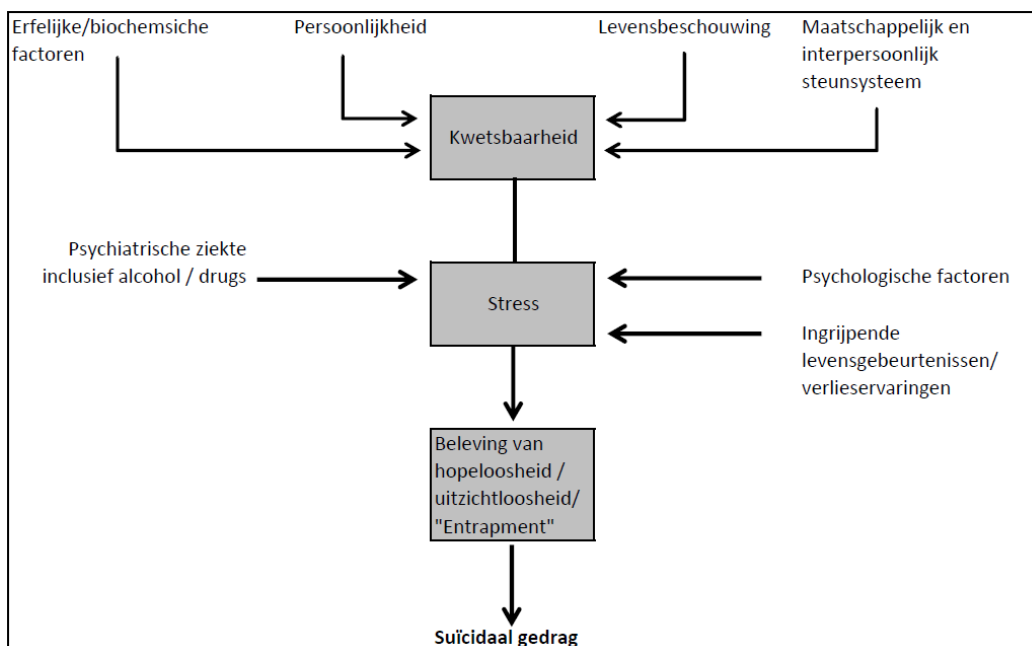
1. Is je patiënt bang over zijn gedachten aan zelfdoding?
 - a. is niet bang van zijn/haar gedachten over zelfdoding
 - b. zijn/haar gedachten over zelfdoding maken hem/haar soms bang
 - c. is vaak bang wanneer hij/zij aan zelfdoding denkt
 - d. als hij/zij aan zelfdoding denkt dan is hij/zij doodsbang
2. Piekert je patiënt de laatste week over doodgaan en dood zijn?
 - a. piekert zelden over doodgaan en dood zijn
 - b. piekert regelmatig over doodgaan en dood zijn
 - c. piekert veelvuldig over doodgaan en dood zijn
 - d. doet niets anders dan piekeren over doodgaan en dood zijn
3. Ervaart jouw patiënt zijn of haar gedachten over zelfdoding als zijnde positief of negatief?
 - a. vindt zijn/haar gedachten aan zelfdoding negatief
 - b. vindt zijn/haar gedachten aan zelfdoding neutraal
 - c. vindt zijn/haar gedachten aan zelfdoding positief
 - d. vindt zijn/haar gedachten aan zelfdoding erg positief
4. Heeft jouw patiënt het verlangen zichzelf te doden?
 - a. heeft geen verlangen zichzelf te doden
 - b. heeft soms het verlangen zichzelf te doden
 - c. heeft vaak het verlangen zichzelf te doden
 - d. heeft voortdurend het verlangen zichzelf te doden
5. Wat hoopt jouw patiënt te bereiken door zichzelf te doden?
 - a. hierdoor hulp zien te krijgen
 - b. hierdoor anderen te beïnvloeden
 - c. hierdoor eindelijk rust te krijgen
 - d. hierdoor problemen op te lossen
6. Heeft jouw patiënt een drang om een einde te maken aan zijn of haar leven?
 - a. heeft geen drang om een einde te maken aan zijn/haar leven
 - b. voelt af en toe een drang om zijn/haar leven te beëindigen
 - c. voelt een sterke drang om zijn/haar leven te beëindigen
 - d. moet toegeven aan zijn/haar sterke drang tot zelfdoding
7. Heeft jouw patiënt de laatste week beelden van zijn of haar zelfdoding?
 - a. als hij/zij aan zelfdoding denkt dan blijft het bij gedachten
 - b. als hij/zij aan zelfdoding denkt dan heeft hij/zij er soms beelden bij
 - c. ziet vaak in beelden hoe hij/zij zelfdoding denk te ondernemen
 - d. heeft voortdurend indringende beelden van zijn/haar zelfdoding
8. Hoeveel haast heeft jouw patiënt om een einde aan zijn of haar leven te maken?
 - a. heeft geen haast om zijn/haar leven te beëindigen
 - b. het tijdstip van zijn/haar zelfdoding moet niet al te lang meer duren
 - c. heeft veel haast om zijn/haar leven te beëindigen
 - d. maakt zodra hij/zij de kans heeft een einde aan zijn/haar leven
9. Heeft jouw patiënt gedachten over een methode van zijn of haar zelfdoding?
 - a. heeft geen gedachten over een methode van zelfdoding
 - b. heeft soms gedachten over een methode van zelfdoding
 - c. denkt vaak aan een methode van zelfdoding
 - d. heeft uitgebreid nagedacht over een methode van zelfdoding

10. Heeft jouw patiënt de afgelopen week voorbereidingen getroffen voor zelfdoding?
- a. heeft geen voorbereidingen getroffen voor zijn/haar zelfdoding
 - b. heeft enkele voorbereidingen getroffen voor zijn/haar zelfdoding
 - c. heeft veel voorbereidingen getroffen voor zijn/haar zelfdoding
 - d. heeft alle voorbereidingen getroffen voor zijn/haar zelfdoding
11. Denkt jouw patiënt dat het voor anderen beter is als hij dood is?
- a. denkt dat als hij/zij sterft dat heel naar is voor familie/vrienden
 - b. denkt dat vrienden/familie snel over zijn/haar dood heen komen
 - c. laat hem/haar koud wat zijn/haar dood betekent voor naasten
 - d. denkt dat als hij/zij sterft dat goed is voor familie/vrienden
12. Heeft jouw patiënt deze week aan iemand verteld dat hij of zij aan zelfdoding denkt?
- a. heeft deze week niemand verteld dat hij/zij aan zelfdoding denkt
 - b. heeft in bedekte termen verteld dat hij/zij aan zelfdoding denkt
 - c. heeft openlijk gesproken over zijn/haar gedachten aan zelfdoding
 - d. iedereen weet dat hij/zij aan zelfdoding denkt

Bijlage 4 Stress-kwetsbaarheidsmodel en entrapment

Bron: Goldney, DR (2008) Suicide Prevention: a practical approach.
Oxford: Oxford University Press.

Williams JMG, Crane C, Barnhofer T, Duggan D (2005) Psychology and suicidal behavior: elaborating the entrapment model In:
Hawton K (ed) Prevention and treatment of suicidal behavior. From science to practice Oxford: Oxford University Press, 71-88

Bijlage 5 Voorbeeldvragen systematisch onderzoek

Bron: De Groot e.a. (2011) Verkorte versie multidisciplinaire richtlijn voor diagnostiek en behandeling van suïcidaal gedrag. Utrecht: NvVP, NIP, Trimbos Instituut.

Als er een indicatie is om naar suïcidaal gedrag te vragen kan afhankelijk van de situatie gebruik gemaakt worden van een hiërarchie van oriënterende vragen, oplopend van algemeen naar specifiek.

- *Hoe gaat het met u?*
- *Hoe ziet u de toekomst op dit moment?*
- *Ziet u voor zichzelf nog enige toekomst?*
- *Heeft u wel eens het idee dat het leven niet meer de moeite waard is?*
- *Denkt u wel eens aan de dood; wat zijn dat voor gedachten?*
- *Denkt u wel eens dat u een einde aan uw leven zou willen maken?*

Bij aanwijzingen voor suïcidegedachten moet de inhoud zo concreet mogelijk worden nagevraagd.

Gedachten en gebeurtenissen die aanleiding waren voor het onderzoek

- *Heeft u gedachten aan zelfmoord? Denkt u dat u dood beter af bent?*
- *Heeft u plannen om zelfmoord te plegen?*
- *Hoe zien die plannen er uit? Welke methoden heeft u overwogen?*
- *Welke voorbereidingen heeft u getroffen?*
- *Hoeveel haast heeft u om uw plannen uit te voeren?*

Na een suïcidepoging

Na een suïcidepoging wordt nauwkeurig nagevraagd wat er precies is gebeurd. De onderzoeker maakt als het ware een videofragment van het moment waarop de suïcidepoging werd uitgevoerd.

- *Hoe was de situatie? (doorvragen)*
- *Wat heeft u gedaan? (doorvragen)*
- *Wat waren uw gedachten daarbij? (doorvragen)*

Recente voorgeschiedenis

- *Hoe lang speelt dit al? Hoe was dit in de laatste weken?*
- *Hoe vaak had u deze gedachten? Hoe vaak per dag (10 maal, 100 maal? Vaker?)*
- *Heeft u terugkerend kwellende gedachten? Wat denkt u op zo'n moment?*
- *Wat zijn aanleidingen voor u om zo te denken?*
- *Hoeveel tijd bent u per dag bezig met deze gedachten? (4 uur? 8 uur? Meer?)*
- *Heeft u plannen gehad/gemaakt om uzelf iets aan te doen?*
- *Heeft u geprobeerd om een einde aan uw leven te maken?*

Ruimere voorgeschiedenis

- *Bent u wel eens eerder zo wanhopig geweest?*
- *Heeft u ooit eerder een periode gehad waarin u deze gedachten gehad? Wat was er toen aan de hand?*
- *Heeft u ooit eerder geprobeerd een einde aan uw leven te maken? Wat was er toen aan de hand?*
- *Wanneer was dat? Wat heeft u toen gedaan?*

Actuele gedachten en directe plannen voor de toekomst

- *Hoe is het nu voor u?*
- *Hoe ziet de toekomst? Ziet u nog enige toekomst?*
- *Wat gaat u doen als u straks weer thuis bent c.q. als ik weg ben?*

Bijlage 6 Schema voor diagnostiek van suïcidaal gedrag

Bron: De Groot e.a. (2011) Verkorte versie multidisciplinaire richtlijn voor diagnostiek en behandeling van suïcidaal gedrag. Utrecht: NvVP, NIP, Trimbos Instituut.

Doelen

- inschatten prognose met betrekking tot suïcide
- indicatiestelling voor zorg
- organiseren van zorg

A. Voorbereiden

- organiseer [veiligheid](#)
- verzamel voorinformatie
- organiseer de setting

B. Onderzoek

1. [contact](#) maken
2. bepaal de suïcidale toestand – CASE benadering (Shea, 1998)
3. bepaal stress- en kwetsbaarheidsfactoren
4. Betrek naasten
5. formuleer de structuurdiagnose
6. bepaal de indicatie voor verdere zorg

C. Afronden

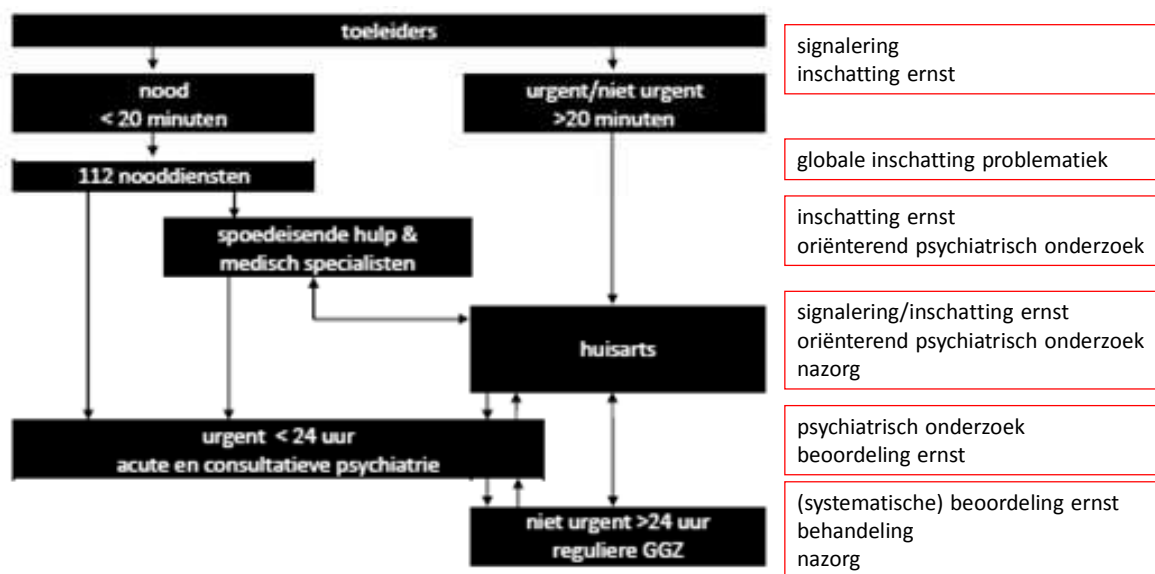
- maak een plan met de patiënt (op schrift)
 - organiseer [veiligheid](#)
 - [betrek naasten](#)
 - maak afspraken over vervolg; wat als
- bepaal de noodzaak van vervolgonderzoek
- organiseer de verdere zorg actief
- rapporteer

Selectie van stress- en kwetsbaarheidsfactoren	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ suïcidepoging ▪ letaliteit van de poging ▪ suïcidegedachten, intentie, plannen ▪ beschikbaarheid van een middel ▪ eerdere pogingen of zelfdestructief gedrag ▪ leeftijd (ouder) ▪ geslacht (man) ▪ stemmingsstoornis ▪ angststoornis ▪ schizofrenie/psychotische stoornis ▪ intoxicatie (alcohol/drugs) ▪ verslaving ▪ eetstoornis ▪ persoonlijkheidsstoornis ▪ voorgeschiedenis van psychiatrische behandeling ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ suïcide in de familie ▪ seksueel misbruik ▪ hopeloosheid/wanhoop ▪ negatief denken ▪ last voor anderen ▪ angst ▪ agitatie/agressie ▪ impulsiviteit ▪ recent verlies ▪ lichamelijke ziekte ▪ recente stressor ▪ werkeloosheid ▪ huiselijk geweld ▪ detentie
Selectie van beschermende factoren	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ goede sociale steun ▪ verantwoordelijkheid naar anderen, kinderen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ belijdend religieus ▪ copingvaardigheden ▪ goede therapeutische relatie

Bijlage 7 Ketenzorg bij suïcidaal gedrag

Bron: Hermens e.a. (2010) Kwaliteitsdocument Ketenzorg bij suïcidaliteit.
Utrecht: Trimbos Instituut.

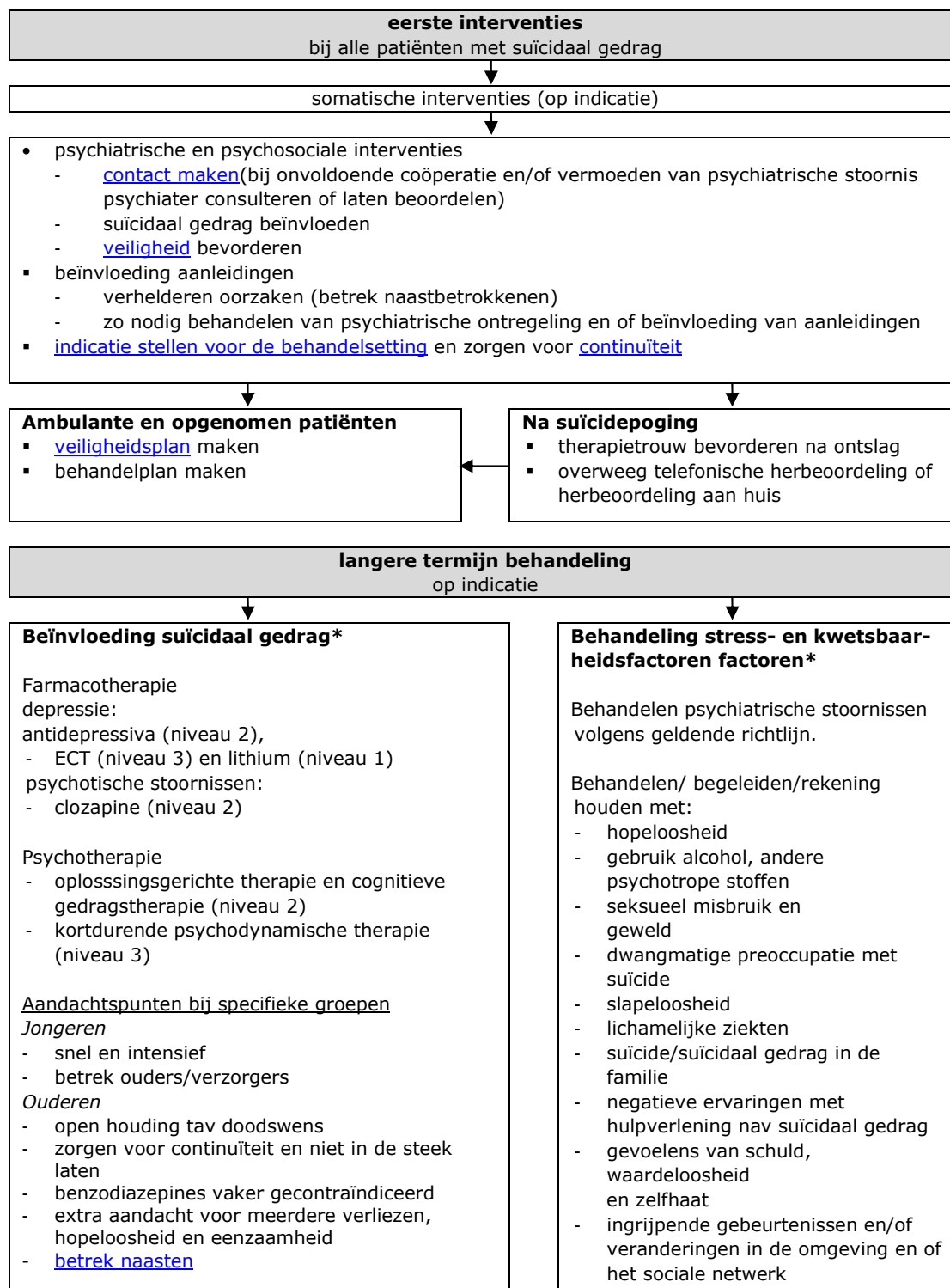
zorg voor veiligheid en continuïteit (2) Ketenzorg bij suïcidaliteit

Hermens e.a. (2010)

Bijlage 8 Schema voor behandeling van suïcidaal gedrag

Bron: De Groot e.a. (2011) Verkorte versie multidisciplinaire richtlijn voor diagnostiek en behandeling van suïcidaal gedrag. Utrecht: NvVP, NIP, Trimbos Instituut.

*de niveau's zijn een indicatie voor de bewijskracht van onderzoek naar het effect; niveau 1 staat voor een zeer sterke bewijskracht

Bijlage 9 Indiciestelling voor de behandelsetting

De Groot e.a. (2011) Verkorte versie multidisciplinaire richtlijn voor diagnostiek en behandeling van suïcidaal gedrag. Utrecht: NvVP, NIP, Trimbos Instituut.

De onderstaande indicaties voor de behandelsetting bij suïcidaal gedrag zijn overgenomen uit de praktijkrichtlijn voor de beoordeling en behandeling van patiënten met suïcidaal gedrag van de American Psychiatric Association (2003). De aanwijzingen geven richting aan het beleid; zij mogen niet worden opgevat als voorschrift.

Bij voorkeur opnamen (in psychiatrische kliniek of PAAZ)

- 1.1** Na een suïcidepoging als:
- de patiënt psychotisch, waanachtig depressief of delirant is;
 - de poging gewelddadig, bijna dodelijk of weloverwogen was;
 - voorzorgen zijn genomen om ontdekking te voorkomen;
 - er een persisterend plan of intentie is;
 - de patiënt spijt heeft dat hij/zij nog leeft c.q. de spanning is toegenomen;
 - de patiënt een man is van middelbare leeftijd of ouder, met een nieuwe psychiatrische aandoening, nieuw suïcidaal gedrag of bekend is met alcoholafhankelijkheid en impulsiviteit;
 - de patiënt weinig ondersteuning heeft (inclusief huisvesting);
 - er bij onderzoek uitingen zijn van impulsief gedrag, ernstige agitatie, zwak oordeelsvermogen of weigering van hulp;
 - er een psychiatrische stoornis is met een metabole, toxische, infectieuze etiologie, waarvoor nader onderzoek in een gestructureerde setting noodzakelijk is.
- 1.2** Bij suïcidegedachten met:
- een specifiek suïcideplan met hoge letaliteit;
 - een sterke doodswens;
 - vitale uitputting vanwege langdurige slapeloosheid/stress.
 -

Mogelijk opnamen

- 2.1** Na een suïcidepoging zonder kenmerken bij 1.1 en 1.2 beschreven.
- 2.2** Bij suïcidegedachten in combinatie met:
- psychose of een andere ernstige psychiatrische aandoening;
 - suïcidepogingen in de voorgeschiedenis, vooral als die ernstig waren;
 - een lichamelijke ziekte als bijkomende factor;
 - een beperkt steunsysteem (inclusief het ontbreken van huisvesting);
 - een onwerkzame ambulante of deeltijdbehandeling;
 - gebrek aan medewerking aan een ambulante of deeltijdbehandeling;
 - ontbrekende arts-patiënt relatie of geen toegang tot ambulante voorzieningen;
 - de noodzaak van deskundige observatie, medisch onderzoek of diagnostisch onderzoek waarvoor een gestructureerde setting nodig is.
 -
- 2.3** Zonder poging of gerapporteerde suïcidegedachten/plan/intentie als:
- er aanwijzingen uit psychiatrisch onderzoek en/of heteroanamnese voor een hoog suïciderisico en een recente acute toename van het risico.

Mogelijk naar huis

Na een suïcidepoging of bij de aanwezigheid van suïcidegedachten of -plan als:

- het suïcidale gedrag een reactie is op een gebeurtenis (b.v. zakken voor een examen, relatieproblemen), vooral als de opvattingen van de patiënt over de gebeurtenis inmiddels zijn veranderd;
- het plan of de methode een geringe letaliteit heeft;
- de patiënt een stabiele en ondersteunende omgeving heeft;
- de patiënt in staat is om mee te werken aan advies over follow-up.

Bij voorkeur naar huis

Bij chronisch suïcidaal gedrag:

- zonder voorgeschiedenis met een suïcidepoging met hoge letaliteit, maar met een veilige, ondersteunende omgeving en een lopende ambulante behandeling.

Literatuur

- Goldney DR (2008) *Suicide Prevention: a practical approach*. Oxford: Oxford University Press.
- De Groot M, Van Hemert B, Kerkhof A, de Keijser J, Verwey, B (2011) *Samenvatting van de multidisciplinaire richtlijn voor diagnostiek en behandeling van suïcidaal gedrag*. Utrecht: Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie, Nederlands Instituut van Psychologen, Trimbos Instituut.
- Hermens e.a. (2010) *Kwaliteitsdocument Ketenzorg bij suïcidaliteit*. Utrecht: Trimbos Instituut.
- Huybers M (2010) *Hoeboek voor trainers*. Zaltbommel: Thema.
- Kerkhof A & van Luyn B (red) *Suïcidepreventie in de praktijk*. Utrecht: Bohn Stafleu Van Loghem (2010).
- Kerkhof AJFM, van Heeringen C. (2000). *Richtlijnen voor de behandeling van suïcidaliteit*. In: Van Heeringen C, Kerkhof AJFM (red.). *Behandelingsstrategieën bij suïcidaliteit*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum, 151-152.
- Shea SC (1998). *The Chronological assessment of Suicide Events: a practical interviewing strategy for the elicitation of suicidal ideation*. *J Clin Psychiatry*, 59, suppl 20, 58-78.
- Sno HN, Beekman ATF, Hengeveld MW, Kuiper T, Kupka RW, Naarding P e.a. *Richtlijn psychiatrisch onderzoek bij volwassenen*. Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie. Amsterdam: Boom; 2004.
- Van Hemert B, Kerkhof A, de Keijser J, Verweij B. (2011) *Multidisciplinaire richtlijn diagnostiek en behandeling van suïcidaal gedrag (beknopte versie)*. Utrecht: Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie, Nederlands Instituut van Psychologen, Trimbos Instituut.
- Williams JMG, Crane C, Barnhofer T, Duggan D (2005) *Psychology and suicidal behavior: elaborating the entrapment model* In: Hawton K (ed) *Prevention and treatment of suicidal behaviour From science to practice* Oxford: Oxford University Press, 71-88)